

Disertační práce Ing. arch. Anny Koželouhové, Fakulta architektury VUT v Brně

Oponentní posudek

Předložená disertační práce si vzala za úkol zkoumat principy udržitelnosti v segmentu podporované bytové výstavby v České republice. Vzhledem k tomu, že české zákonodárství v této oblasti není nikterak stabilizované a nachází se momentálně v přelomovém vývoji, rozhodla se doktorandka rozšířit záběr svého zkoumání na celou Evropskou unii a speciálně na tradici podpory sociálního bydlení města Vídně. Tento systém potom srovnává všeobecně se současným stavem v České republice, systém vídeňský pak s podmínkami města Brna. Na základě takového postupu a svých široce založených rešerší shromáždila autorka velké množství cenného materiálu, který poskytuje velmi zajímavý přehled stavu podpor bytové výstavby prakticky v celé Evropě. Zvláště pak hloubku a detailnost záběru zkoumání vídeňského modelu považuji osobně za velký přínos doktorandky k problematice daného tématu, který je nutno vysoce ocenit.

Téma práce je vzhledem k právě probíhajícím úpravám Koncepce sociálního bydlení v České republice 2015-2025 vysoce aktuální a její materiály a výstup se jistě mohou stát cenným podkladem pro diskuzi na všech úrovních státní správy, kterých se téma týká. Po této stránce splnila disertační práce bezpochyby svůj vytčený cíl; a to i bez ohledu na skutečnost, že její výsledek může být - dáno povahou zkoumého tématu - jen momentálním záznamem stavu politické vůle společnosti, podléhajícímu neustálému vývoji nejen v České republice, ale i v zahraničí.

Každý systém podpory bydlení pro určité segmenty obyvatel je výsostně politické téma a představuje v tržní společnosti v každém případě zásah do volného trhu s nemovitostmi. Na jedné straně je bezpochyby nutné podporovat sociálně slabší vrstvy a umožnit jim důstojné bydlení; na straně druhé by jistě nebylo žádoucí, odradit takovou politikou soukromý kapitál od investic do bytové výstavby. Snaha o zachování subtilní rovnováhy mezi oběma systémy musí být tím velkým tématem veškeré regulace sociálního bydlení a představuje jistě jeden z důvodů poměrné složitosti vídeňského systému. V tomto smyslu bych uvítal, kdyby autorka při obhajobě svoji práci doplnila o příklad mechanismu tvorby nájemného na volném trhu s byty jako funkci pozemkové renty, výnosu investovaného vlastního a půjčeného kapitálu, amortizace a údržby objektu atd. Význam mnohých, autorkou používaných pojmů (např. neziskové nájemné, nájemné se službami) či rozdíl mezi vlastnictvím s hypotékou a bez hypotéky (graf 6 na straně 37) by tak bylo možné lépe objasnit. Také platnost zmíněných, tzv. cenových map pozemků, v České republice zřejmě stále běžně užívaných, by bylo možno na základě výkladu těchto principů značně relativizovat.

Svým pečlivým výběrem příkladů soudobých realizací bytové výstavby ve Vídni autorka implicitně poukazuje na jeden z nezanedbatelných aspektů udržitelného rozvoje, kterým je bezesporu jeho kulturní dimenze. Tato se netýká jen urbanistické a architektonické kvality nové zástavby, vzniklé vesměs z architektonických soutěží, ale i kvalifikované analýzy potřeb a způsobů života stále rychleji se přetvářející společnosti. Důkladné rozvahy všech

zúčastněných aktérů – zdaleka nejen architektů, ale také investorů, politické reprezentace a státní správy – o rozvoji a fungování měst považují v rámci výzev, se kterými se evropská společnost bude muset v budoucnosti potýkat, v Rakousku za příkladné. Takovou diskuzi bych České republice a svému rodnému městu velice přál; interpolaci demografického vývoje města Brna do roku 2044 s odhadnutým poklesem obyvatelstva o 14% (tab. 29 na straně 128) musíme snad všichni považovat za vrcholně alarmující. Poznámka doktorandky o komplikovaném přístupu již jen k pouhým informacím v Brně však nevzbuzuje přílišnou naději na skutečně plodnou diskuzi v nejbližší době.

Předložená práce přesvědčuje rovněž beze zbytku i po stránce formální. Velké množství nashromážděných dat je seřazeno do přehledných tabulek a grafů, které dávají i letmému zájemci možnost se v materiálech rychle zorientovat. Pouze plánová dokumentace uvedených příkladů by si občas zasloužila větší rozlišení zveřejněných obrázků; u některých projektů chybí také půdorys typického podlaží, ze kterého by bylo možné vyčíst základní komunikační strukturu stavby. Odhlédnouc od několika málo drobných chyb, které unikly i poslední redakci textu, je práce psána svěžím jazykem bez nadměrného používání cizích slov, který bude srozumitelný i laické veřejnosti. Výskyt některých novočeských výrazů s přeneseným významem (řešit, dosáhnout, ošetřovat) oponenta při studiu textu rušil; to ale bude spíše dáno jeho rokem narození a snad i příliš málo intenzivním kontaktem s dnešní mluvenou češtinou.

Jsem toho názoru, že význam předložené disertační práce nelze ani dost vysoko docenit. Pro politickou reprezentaci a odbornou veřejnost, jak sociologického tak architektonického zaměření, má práce potenciál stát se standardním dílem, přehledně shrnujícím všechny dostupné informace a relevantní data na dané téma. Při pedagogické činnosti na školách architektury se disertační práce může stát cennou učební pomůckou, na které lze názorně demonstrovat provázanost a závislost veškerého stavebního dění na politických a ekonomických podmínkách, panujících v konkrétní společnosti a konkrétní době. Dílu by mělo být přáno, aby neskončilo nepovšimnuto na policích univerzitních knihoven, nýbrž aby s ním bylo intenzivně pracováno. Osobní angažovanost doktorandky, která na mnoha místech z práce vyzařuje, toho snad bude dostatečnou zárukou.

Dle mého soudu prokázala doktorandka Ing. arch. Anna Koželouhová svou předloženou disertační prací beze zbytku svoji schopnost a připravenost k samostatné teoretické a tvůrčí činnosti ve smyslu § 47 vysokoškolského zákona. Z toho důvodu mohu předloženou práci k obhajobě jednoznačně doporučit.

Basilej, 29. prosince 2015

Jiří Oplatek